

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№7

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 768 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyulda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Suv tarkibining wireless waterlight qurilmasi ishlashiga ta'siri va iqtisodiy samaradorligini matematik model asosida tahlil qilish.....	14
Kungiratbay Sharipov, Ma'ruf Nurmanov	
O'zbekistonda aholi ish bilan bandligini oshirishda davlatning roli	20
Juraqulov Baxrimurod Ilxomovich	
BIM texnologiyasi: zamonaviy qurilish sohasida samaradorlik va shaffoflik omili	26
Usmonov F.B., Rajabova A.Sh.	
Nodavlat oliy ta'lim muassasalarida marketing faoliyati samaradorligini oshirish metodologiyasini takomillashtirish	31
Yuldashov Isomiddin Sidiqov	
Korxonada iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda diversifikatsiya strategiyasining roli.....	35
Alimatova Shoxsanam Abdumalik qizi	
Модели совместного развития человеческого капитала и искусственного интеллекта в цифровую эпоху	40
Явкачев Шохзод Зайниддин углы	
Navigating sustainable development: management challenges and solutions in the oil and gas sector	49
Kudratkhodjaeva Ziyoda Kamol kizi	
Banklarda moliyaviy barqarorlikning nazariy asoslari.....	56
Djalilov G'ayrat Qaxramanovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda turizm industriyasidan foydalanishda xorijiy mamlakatlar tajribalari	66
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich	
O'zbekistonda barqaror davlat qarzi siyosatini shakllantirishning ustuvor yo'nalishlari	71
Sayfutdinov Xasanboy Dilshodovich	
Международный опыт сельскохозяйственного налогообложения и возможности его применения в узбекистане.....	76
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
Economic analysis and development strategy of the composites market in the regions of Uzbekistan	81
S.S.Sidiqov, A.A.G'ulomov, B.R.Tillayeva	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mustaqillikning kutilayotgan istiqbollari va hozirgi natijalari.....	88
Muxamedov Ravshan Zafarovich	
Elektron tijoratni soliqqa tortish mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	93
Homidov Baxtiyor Rahimberdievich	
Investitsion jozibadorlik konsepsiyasi va uning strategik ahamiyati.....	99
Otaboyev Axmed Maxsudbek o'g'li	
Beomeditsina signallarini xaar veyvletlari va bo'lak veyvletlari yordamida raqamli ishlash	105
Uraqov Shokir Ulashovich	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishning ahamiyati, tartibi va takomillashtirish yo'llari.....	112
Istamova Sojida Kaxarovna	
The role of all kinds of transports (road, rail, air, and water) in the modern enhancement of tourism logistics in Uzbekistan	117
Egamberdiyeva Yulduz, Turdiyeva Maftuna	
Sanoat korxonalarida kapitalarini samaradorligini oshirishning baholashning zamonaviy usullarining xususiyatlarida nazariy va amaliy farovonlik sari	126
Muradov Botir Xayat	
Инструменты планирования урбанизации: методика анализа планового распределения средств в программе «обод махалля» на основе балльной оценки	136
Салимова Юлдуз Исаковна	
Socio-economic aspects and contemporary theories of higher education finance	141
Karlibaeva Gulshat	

Transformatsiya jarayonida innovatsion bank xizmatlarini rivojlantirish yo'llari.....	147
Absamatov Anvar Ergashovich	
Перспективы цифрового развития сектора материального производства.....	153
С. И. Протасеня, Г. Ж. Аллаева	
«Sustainable logistics practices. Minimizing carbon emissions in global supply chains»	161
Suleymonova Ezoza, Alimova Bonu	
Analyzing the need for Tourism logistics development in Uzbekistan	169
Nigmatova Malika	
Management strategies for sustainable tourism development in emerging destinations (a case study of Samarkand, Issyk-kul, and Khiva).....	177
Sabina Uroкова	
Qashqadaryo viloyatida turizm sohasini strategik rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy asoslari va ularning qo'llanilishi.....	184
Daminova Barno Esanovna	
Опыт турции в управлении миграционными кризисами	189
Бегматов Хусанбек	
Bulutli texnologiyalar orqali korxonalar buxgalteriya tizimini raqamlashtirish va samaradorlikka erishish.....	193
Soibov Nozimbek Faxriddin o'g'li	
Barqaror rivojlanish doirasida jismoniy shaxslarni kreditlash tizimini isloh qilishning institutsonal asoslari.....	197
Xalekeyeva Zoya Pirniyazovna, Akmal Abdurahmonov Nurmamatovich	
Moliyaviy outsorsing xizmatlari bozori rivojlanishini takomillashtirishning swot tahliliga asoslangan innovatsion mexanizmlari	202
San'atbek Komilovich Salayev, Umidbek Komiljanovich Babajanov	
Transformatsiya jarayonlari sharoitida iqtisodiyot tizimi faoliyati va prognozlashning nazariy asoslari	214
Alimov Fazliddin Xalimovich	
Пути совершенствования подхода к финансированию проектов, реализуемых на принципах промышленной кооперации.....	220
Котов В.А., Шадиева Д.Х.	
Yuksalish salohiyatini yuksaltirishda boshqaruv xodimlari qobiliyatidan foydalanish masalalar	225
Ayubxon Qutbiddinov Bosit o'g'li	
Bank xizmatlari ommabopligini oshirish yo'llari.....	228
Kasimova Muxlisa Anvar qizi	
Chemical industry in Uzbekistan: challenges and development	235
Kudaynazarova Dilnaz Koshkarbaevna	
Samarqand viloyatida tabiiy turistik resurslardan samarali foydalanish usullarini takomillashtirish orqali bandligini oshirish imkoniyatlari.....	240
Rabbimov Muhriddin Musoqul o'g'li	
Globalashuv sharoitida ekologik xavflarni kamaytirishda yashil iqtisodiyotning ahamiyati.....	246
Xolbekova Feruzaxon Rasulovna	
Qibray tumanining 2021–2023-yillarda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish holati.....	249
Siddikov Alisher Ismoilovich	
Davlat xaridlari tizimida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish: xalqaro tajribalar tahlili	253
Majidov Nizom Baxramovich	
Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi.....	259
Ermatov Nosir Tohirovich	
Aholi farovonligi darajasiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlarni ekonometrik baholash	265
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Allamurodova Zuxra Alibekovna	
Сектор услуг как стратегический фактор структурной трансформации экономики Узбекистана.....	272
Кадыров Абдурашид Маджидович, Ахмедиева Алия Тохтаровна	
O'zbekistonda valyuta kursini shakllanish holati prognozlari.....	280
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	

Проблемы бухгалтерского учета в условиях цифровизации экономики.....	288
Абдуллаев Абдурауф	
Raqamli texnologiyalar sharoitida xizmat ko'rsatish korxonalarida iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish strategiyalari.....	299
Kuldoshev Lazizjon Sharifovich	
Davlat boshqaruvi organlarining strategik rejalarini ishlab chiqish bo'yicha xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	303
Dilshod Pulatov, Xamidaxon Akbarova, Dildora Mirzaeva	
Tijorat banklarining moliyaviy xavfsizligi ta'minlash	310
Mamatov Sardor Axmatjonovich, Mavlanov Nuriddin Boyqobilovich, Sattarov Nodirjon Absalomovich	
Ziyorat turizmini rivojlantirishda halol standartlarini qo'llashning nazariy, uslubiy va konseptual asoslari	315
Azizova Saodat Xabibulloyevna	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirish bo'yicha yevropa tajribasi.....	320
Karlibaeva Gulshat	
Iqtisodiy konsentratsiyalarning sog'lom raqobat muhitiga ta'siri	325
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	
Logistika axborot tizimlarini texnologik jarayonlarga joriy etish.....	330
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
Принципы перехода к «Зелёной экономике» в Республике Узбекистан.....	336
Хамракулова Сусанна Тотуховна	
Kichik biznesni rivojlantirish iqtisodiy ko'rsatkichlarini prognozlash modellarini qo'llash	340
Ibragimova Gulchexra Toxirovna	
Raqamli ta'lim sharoitida liderlikning yangi qirralari	357
Oqmullaev Ravshan Raximjon o'g'li, Xodjievna Durdona Abdurasulovna	
Методология развития экологического менеджмента в промышленном хозяйстве выбросы в атмосферный воздух на горнодобывающих и металлургических предприятиях.....	361
Muradov Botir Xayat	
Strategik budjetlashtirish tizimining natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish tizimi bilan bog'liqligi, xalqaro tajriba va O'zbekiston uchun tavsiyalar	370
Xushmurotov Zoyir Bektemirovich	
Cultural branding and the entry of traditional products into the international market.....	374
Zebiniso Ganiyeva	
Farovonlikni baholash bo'yicha ilg'or xorijiy nazariy yondashuvlar	379
Norqobilov Nusratilla Norsaitovich	
O'zbekistonda hududlarini turizm salohiyatini innovatsion yondashuv asosida baholash	384
Umirova Dilnoza Safarovna	
Tourism education for sustainability: curriculum development in universities of Uzbekistan	393
Temirova Durdona, Yorqulov Muhammadmurod	
The contribution of small enterprises and private entrepreneurs to job creation in the labor market.....	399
Juraboev Haliljon	
Iqtisodiy o'sish sharoitida transport infratuzilmasi holati va uni rivojlantirish yo'llari.....	404
Haydarov Jahongir Aktamovich	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishni strategik boshqarishning nazariy asoslari va xorijiy tajribalar	410
Quvondiqov Farrux Ibragimovich	
Tijorat banklarida iqtisodiy samaradorlikni axborot texnologiyalar orqali rivojlantirish istiqbollari.....	418
Dadenova Gulxan Kenesbaevna	
Механизмы совершенствования процедур выявления и анализа недостоверной финансовой отчетности в условиях учетной практики Узбекистана	422
Намозов Жасурбек Кувадович	
Влияние цифровых инструментов управления финансами на эффективность использования финансовых ресурсов	428
Хазираткулов Собиржон	

На пути к промышленному росту: опыт развивающихся стран.....	435
Матлюбов Хуршид Жамшидович	
Yoshlarning moliyaviy mustaqilligiga erishishida aksiyalar bozorining o'рни va imkoniyatlari.....	443
O'raqov Bekzodbek Abdurayxon o'g'li	
Развитие транспортной инфраструктуры и влияние на качество предоставляемых транспортных услуг.....	448
Кайыбеков Парахат Конысбаевич	
Surxondaryo viloyatida 2015-2024 yillar mobaynida oziq-ovqat chakana savdo aylanmasining statistik tahlili.....	454
Toshpulatov Bobur Rasul o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sohasi investitsiya loyihalarini xalqaro moliya institutlari orqali moliyalashtirish.....	458
Tolibov Shoxrux Muminovich	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida buxgalteriya hisobining xususiyatlari va muammolari.....	463
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
Institutional innovation and regional governance for balanced interregional cooperation development: the case of Namangan, Uzbekistan.....	468
Sattarov R.A.	
Organizational and economic mechanisms and conceptual directions of tourism development in the region.....	476
Daminova Barno Esanovna	
Moddiy zaxiralarni boshqarish va uning bir tsikli modeli.....	480
Dedajanov Baxtiyor Nabijanovich	
Oliy ta'lim xizmatlari sifatini oshirishda inson kapitalini rivojlantirish va uni samarali boshqarish mexanizmlari.....	485
Salimov Akmal Alimjonovich	
Mintaqani ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning ilg'or xorij tajribalari.....	490
Shadiyev Alisher Xudoynazarovich	
Raqamli iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida yoqilg'i-energetika kompleksi korxonalarini barqaror innovatsion rivojlantirish modellari.....	496
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
O'zbekistonda uzumchilikning oziq-ovqat xavfsizligiga ta'siri: muammolar va rivojlanish istiqbollari.....	502
Tursunov To'liqin Jo'raqulovich	
Tadbirkorlik faoliyatining resurs salohiyati va uni baholashning nazariy yondashuvlari.....	508
Salohiddinov Zuhridin Nuriddinjon o'g'li	
Yoshlar bandligini ta'minlashda mehnat migrasiyasining ahamiyati.....	514
Masharipov Farrux O'tkirovich	
O'zbekistonda ichki turizmni rivojlantirishning asosiy omillari va istiqbollari.....	521
Xasanova Mavjuda Ma'mirjonovna	
Korxonaning brend platformasini ishlab chiqishning o'ziga xos xususiyatlari.....	526
Sa'dulloev Habibullo Ibdullo o'g'li	
Sanoat korxonalarining biznes jarayonlarini raqamli transformatsiya qilishda ERP tizimlarining integratsiyalashuvi va boshqaruv samaradorligiga ta'siri.....	530
Islomjon Nurmukhammadov	
Namangan viloyatida ayollar tadbirkorligini rivojlanishini baholash.....	533
Ismoilova Savinoz Qahramon qizi	
Oliy ta'lim muassalari boshqaruviga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili.....	540
Karimov Muzaffar Abdumalik o'g'li	
Soliq yig'iluvchanligini oshirishda soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish istiqbollari.....	546
Tojibayev Farrux Baxtiyorovich	
Hisoblash mashinalari taraqqiyoti tarixi va uning raqamli iqtisodiyotda tutgan o'рни.....	552
Rajabov Sirojiddin Mansurovich	
Korxonalar moliyaviy barqarorligiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar va ularning xususiyatlari.....	561
Choriyrov Behruz Ilhom o'g'li, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Yashil texnologiyalar yordamida O'zbekiston hududlarida energiya tejamkorligi oshirish yo'llari.....	567
Norbekov Baxtiyor Suyunovich, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	

Tijorat banklarida kredit majburiyatlarining bajarilishini monitoring qilish va uni takomillashtirish yo'llari.....	572
To'xtayeva Go'zal Ilhom qizi, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Интеграция проектного менеджмента и обеспечения качества в цепочках поставок: кейс Узгидромета.....	577
Назарова Ирода Ибрагим кизи	
Kichik biznes subyektlarini raqamlashtirish orqali raqobatbardoshligini oshirish.....	583
Ermatov Akmaljon Adxamovich, Raximov Alisher Numanovich	
Концепция и методология экологического аудита в Узбекистане	587
Абидова Дилфуза Игамбердиевна	
Повышающаяся значимость коренного изменения деятельности традиционных СМИ в реалиях освещения процесса построения нового Узбекистана.....	593
Салим Дониёров	
O'zbekiston Respublikasida norasmiy sektor va aholini norasmiy mehnat bilan bandligining tarkibiy tuzulishi	598
Qoraboev Nuriddin Pardaboy o'g'li	
Shahar va qishloqlarda inson resurslari holatining analitikasi (tahlili)ning nazariy masalalari.....	607
Pardayev Mamayunus Qarshibayevich, Feruz Nematullayevich Abilov	
Strategic alliance networks as competitive advantage: evidence from mit-tum partnership model at new Uzbekistan university	613
Mamajonova Mukhlisakhon Muzaffar kizi	
Energetika tarmog'ida moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini (MHXS) joriy etishning nazariy asoslari.....	618
Uralov Temur Boxodir o'g'li	
O'zbekiston bank amaliyotiga ai va simulyatsiya modellarini joriy etish orqali muammoli kreditlarni qaytarish jarayonlarini optimallashtirish.....	618
Xodjayev Husniddin Mukammilovich	
O'zbekistonda hududlarning soliq salohiyatini aniqlash metodologiyasini takomillashtirish	624
Almardonov Muxamadi Ibragimovich, Jamshid Sharafetdinovich	
Xorazm viloyatida iqtisodiy o'sish sur'atlarini ta'minlashdagi muammolar va imkoniyatlar	628
Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li	
Ekologik joylashtirish vositalarida qo'llaniladigan innovatsiyalar	633
Abidova Dilfuza Igamberdievna	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning metodologik va metodik asoslarini takomillashtirish yo'nalishlari	638
Uzaqov Jamshid Norboyevich	
Gaz sanoatining moliyaviy boshqaruvi va milliy iqtisodiyotdagi barqarorlik omili sifatida roli.....	650
Ergashev Muhubbek Aslam o'g'li	
Davlat budjeti mablag'laridan samarali foydalanishda moliyaviy nazoratning ahamiyati	655
Erkinova Maftuna Zafarovna	
Влияние дивидендной политики, СПО и капитализации на волатильность акций АО «УзРТСБ»: Эконометрический и поведенческий анализ.....	662
Пулатов Улугбек Хапизович	
Hududiy jihatdan ziyorat turizmi rivojlanishining holati: Qashqadaryo viloyati misolida.....	671
Uzaqov Norboy, Uzaqov Jamshid Norboyevich	
Integration of digital twin and BIM technologies in construction enterprises in Uzbekistan: prospects and challenges	676
Nigmatjonova Nozima Ulmasjonovna	
Yashil bank xizmatlari – tijorat banklari moliyaviy mahsulotlar misolida	682
Abdumutalova Gulrux Shuxratjon qizi	
Tijorat banklari faktoring xizmatlari orqali kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligini oshirish	688
Jalilov Azizbek Baxodir o'g'li	
Oliy ta'limda xizmat sifatini baholash va marketing integratsiyasi orqali rivojlantirish strategiyalari.....	694
Maxmudov Faxriddin Umarovich	

Qurilgan mevalarni xalqaro bozorda targ'ib qilish bo'yicha kontent-marketing strategiyasidan foydalanish yo'llari	699
Yunusov Baxodir Marisovich	
Онлайн трансграничные переводы и их влияние на валютное таргетирование со стороны центрального банка Республики Узбекистан.....	704
Садыков Азиз Миршарапович	
Aholi ish bilan bandligining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	709
Azimova Xurshida	
Analysis of factors affecting the economic integration of the countries of Uzbekistan and Afghanistan.....	715
Toran Tajuddin	
Aniq fanlarni o'qitishda metakognitiv yondashuvlar	719
Farmonov Dilshod Po'latovich, Nigmatov Izzat Shovkat o'g'li	
Yevropa hamjamiyatining "Yashil" ziyorat loyihasi va uni ziyorat turizmini rivojlantirishdagi ahamiyati.....	727
O'rinova Durdona Botir qizi	
CEQ (Commitment to Equity) baholash metodologiyasi asosida fiskal taqsimot tahlilining nazariy asoslari.....	734
Zokirjonov Muhammadsodiq Ravshanbek o'g'li	
Xalqaro xususiy huquq tamoyillarini belgilash masalalari.....	741
Vaxabov Azizbek Abdurashidovich	
Moliyaviy mustaqil oliy ta'lim muassasalarini boshqarish strategiyalarini takomillashtirish	747
Alimardonov Asrorjon Alimardonovich	
Инновационные подходы к организации туристических услуг как методом противостояния кризису.....	754
Халлакова Барнохон Баходиржонова	
Islom moliyasi institutlarining ijtimoiy moliyaviy barqarorlikka ta'siri.....	760
Amonova Nafisa Baxtiyorovna	
Oliy ta'lim muassasalari investitsion jozibadorligini boshqarish mexanizmini takomillashtirish.....	764
Otaxanov Rasulbek Marks o'g'li	

OLIV TA'LIM MUASSASALARI INVESTITSION JOZIBADORLIGINI BOSHQARISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH

Otaxanov Rasulbek Marks o'g'li

O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi bo'lim boshlig'i

Electron pochta: rasulota@gmail.com

ORCID: 0009-0009-8763-2644

Annotatsiya: Maqolada oliy ta'lim muassasalarining investitsion jozibadorligini oshirish zarurati va ushbu jarayonda boshqaruv mexanizmlarining tutgan o'rnini yoritilgan. Mavjud holat tahlil qilinib, investorlarda ishonch uyg'otadigan institutsional islohotlar, moliyaviy shaffoflik va samarali risklarni boshqarish tizimlari takomillashtirish zarurligi asoslab berilgan. Shuningdek, xalqaro tajribalar asosida OTMLar uchun strategik investitsion boshqaruv modeli ishlab chiqish bo'yicha takliflar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim, investitsion jozibadorlik, boshqaruv mexanizmi, institutsional islohot, investitsiya siyosati, davlat-xususiy sheriklik, moliyaviy barqarorlik.

Abstract: This article explores the need to enhance the investment attractiveness of higher education institutions and the role of management mechanisms in achieving this goal. It analyzes the current situation and substantiates the need for improving institutional reforms, financial transparency, and effective risk management to build investor confidence. The study also proposes strategic investment management models for universities, drawing on international best practices.

Key words: higher education, investment attractiveness, management mechanism, institutional reform, investment policy, public-private partnership, financial sustainability.

Аннотация: В статье рассматривается необходимость повышения инвестиционной привлекательности высших учебных заведений и роль механизмов управления в этом процессе. Проведён анализ текущего состояния, обоснована необходимость совершенствования институциональных реформ, финансовой прозрачности и эффективного управления рисками для укрепления доверия инвесторов. Также предложены стратегические модели инвестиционного управления на основе международного опыта.

Ключевые слова: высшее образование, инвестиционная привлекательность, механизм управления, институциональные реформы, инвестиционная политика, государственно-частное партнёрство, финансовая устойчивость.

KIRISH

Bugungi kunda jahon miqyosida oliy ta'lim tizimi faqat ta'lim berish bilan cheklanmayapti, balki ilmiy-tadqiqot faoliyati, innovatsion rivojlanish va iqtisodiy taraqqiyotning muhim omiliga aylanmoqda. Shu bois, oliy ta'lim muassasalarining investitsion jozibadorligini oshirish hamda bu sohada samarali boshqaruv mexanizmlarini shakllantirish dolzarb masalaga aylangan. Investitsion jozibadorlik — bu ma'lum bir tashkilotga (bizning holatda — oliy ta'lim muassasasiga) sarmoya kiritishga investorlarni jalb etadigan iqtisodiy, huquqiy va tashkilotchilik omillarining majmuasidir. O'zbekiston Respublikasida ham oliy ta'lim sohasida islohotlar davom etmoqda. Xususan, xususiy va xalqaro universitetlar soni ortib bormoqda. Biroq ularni moliyalashtirishda an'anaviy davlat budjetidan tashqari manbalarga bo'lgan ehtiyoj yuqori bo'lib qolmoqda. Bu esa investitsiya jalb etishni tizimli boshqarishni taqozo etadi.

Hozirgi zamonda oliy ta'lim muassasalari nafaqat ta'lim va ilmiy-tadqiqot markazi sifatida faoliyat yuritmoqda, balki iqtisodiy o'sish hamda innovatsiyalarni ilgari surishda ham muhim rol o'ynayapti. O'zbekistonda oliy

ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar va sarmoya oqimi bu sektorning strategik ahamiyatini yanada kuchaytirmoqda.

2024/2025-o'quv yilida talabalar soni 1 432 800 nafarga yetdi, bu esa 2015/2016-yildagi 264 300 nafar ko'rsatkich bilan solishtirganda 5,4 baravar ko'payishni anglatadi. Shuningdek, 2017/2018-o'quv yilida respublikadagi oliy ta'lim muassasalari soni 72 ta bo'lgan bo'lsa, 2023/2024-o'quv yilida ularning soni 219 taga yetdi — bu 304 %ga o'sishni bildiradi. Oliy ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan xorijiy talabalar soni ham sezilarli darajada oshgan: 2017/2018-yilda bu ko'rsatkich 1 300 nafarni tashkil etgan bo'lsa, 2024/2025-o'quv yilida 12 500 nafarga yetdi — bu 9,6 baravar o'sishni ifodalaydi.

Bunday o'sish dinamikasi oliy ta'lim tizimining investitsiya uchun jozibadorligini sezilarli darajada oshirmoqda. Xalqaro reytinglarda ham salmoqli natijalar kuzatilmoqda. Jumladan, 2025-yilda O'zbekistondan 23 ta universitet Markaziy Osiyoning eng yaxshi universitetlari ro'yxatiga kiritilgan (QS reyting tizimiga ko'ra). 2024-yilda esa Times Higher Education Impact Rankings ro'yxatiga 53 ta universitet kiritilgan, ulardan 7 tasi dunyoning Top 1000 ro'yxatidan o'rin olgan.

Bu raqamlar oliy ta'lim muassasalarining rivojlanish istiqbollari va sarmoyalarni jalb etish salohiyati haqida aniq tasavvur beradi. Shu sababli, oliy ta'lim muassasalarida investitsion jozibadorlikni oshirish va uni samarali boshqarish uchun innovatsion, institutsional hamda moliyaviy mexanizmlarni joriy etish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mazkur ilmiy tadqiqot natijasida mavzu yuzasidan quyidagi tarkibiy qismlar asosida adabiyotlar tahlili havola etiladi:

Investitsion jozibadorlik — xususan oliy ta'lim muassasalari uchun — bu sarmoyadorlarni moliya kiritishga jalb qiladigan iqtisodiy, huquqiy, institutsional va strategik omillar majmuasi hisoblanadi. Zikrillayev Nusratilla [TSITU, 2025] tomonidan yoritilgan konsepsiyaga ko'ra, investitsion potensialni baholashda iqtisodiy indikatorlar, riskni baholash va barqarorlik elementlari tavsiflanadi [ACOpen]. Shu bilan birga, Otaboev va hamkasblari (2024) makroiqtisodiy barqarorlik, huquqiy muhit, infratuzilma va siyosiy barqarorlik kabi global faktorlarni ta'kidlaydi.

Oliy ta'lim muassasalarida investitsiya jalb qilishda davlat–xususiy sheriklik (DXSH) modeli muhim ahamiyatga ega. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti olimlari tomonidan tayyorlangan maqolada davolash, kampus qurilishi va ilmiy markazlarni tashkil etishda DXSH mexanizmi tavsiya etiladi. Ayni paytda O'zbekistonda DXSHni tartibga soluvchi “Davlat–xususiy sheriklik to'g'risida”gi qonun mavjud bo'lib, u ushbu jarayonning huquqiy asosini tashkil etadi.

Investitsion jozibadorlikni oshirish uchun ta'lim muassasasi, sanoat va davlat o'rtasidagi o'zaro aloqalarni mustahkamlash zarur. “Triple Helix” modeli (Etzkowitz va Leydesdorff tomonidan ilgari surilgan) universitetlar, industriya va hukumat o'rtasidagi uchlik o'zaro hamkorlik asosida innovatsiyalar tizimini shakllantirishni nazarda tutadi [Wikipedia][arXiv]. Ushbu modelga binoan: universitet — bilim markazi, industriya — tijoratlashtiruvchi va davlat — regulyator hamda dastakchi sifatida ishtirok etadi. Nodavlat-poytaxt texnoparklari (NPT), texnologiya o'tkazish ofislari va ilmiy bog'lar orqali bu hamkorlik tizimlashtirilmoqda.

Intellektual kapital (IC) universitetlarning moliyaviy va investitsion salohiyatini shakllantiruvchi muhim resurs hisoblanadi. Iacoviello va hamkasblari tomonidan ishlab chiqilgan nazariy modelga ko'ra, ta'lim muassasalarining ishchi iqtidori, tadqiqot natijalari va sheriklar bilan aloqalari sifatli baholanish mezonlarini tashkil etadi. Bu ko'rsatkichlar investitsion muhitda ishonch omili sifatida maydonga chiqadi.

Investitsiyalarni joylashtirishda riskni aniqlash va diversifikatsiyalash zaruriy hisoblanadi. Modern Portfolio Theory (modern portfel nazariyasi) asosan biznes va investitsiya portfellarida risk va rentabellikni muvozanatlash zarurligini asoslaydi [Wikipedia]. Universitetlar ushbu konsepsiyani sarmoyadorlar oldidagi xavf-xatar va kutilgan daromadni optimal muvozanatda ushlab turishda qo'llashi mumkin.

Investitsiyalarni jalb qilish va ularni maqsadli yo'naltirish iqtisodiy rivojlanish bilan uzviy bog'liqdir. O'zbekistonda investitsion muhit, infratuzilma rivoji, huquqiy islohotlar va xalqaro sarmoyadorlar bilan hamkorlik mexanizmlari Mizamova (2024) hamda Khasanova (2021) tomonidan batafsil tahlil qilingan. Ushbu tadqiqotlar investitsiyalar oqimini tartibga solishda institutlararo muvofiqlik va samarali boshqaruv mexanizmlarini shakllantirish zarurligini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda oliy ta'lim muassasalarining investitsion jozibadorligiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash maqsadida statistik ma'lumotlar, normativ-huquqiy hujjatlar hamda mavjud ilmiy manbalar o'rganildi. Olingan ma'lumotlar tahlili uchun taqqoslov, tizimli yondashuv va boshqa metodlardan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

2017–2024-yillar davomida oliy ta'lim muassasalari soni qariyb uch barobar, talabalar soni esa besh barobarga yaqin oshgan. Bu holat oliy ta'limga bo'lgan talabning ortishi, ta'lim jarayonlarining demokratlashuvi hamda davlat siyosatining liberallashuvi bilan izohlanadi. Xorijiy filiallar sonining ko'payishi esa mamlakatdagi investitsion muhitning ochiqqligini yaqqol ifoda etadi. Shunday sharoitda investitsiya muhitini yanada yaxshilash uchun oliy ta'lim muassasalarining sifatli infratuzilmasi va moliyaviy mustaqilligi muhim omil sifatida qaraladi (1-jadval).

1-jadval. 2017-2024-yillarda O'zbekistonda oliy ta'lim muassasalari soni va talabalar soni dinamikasi¹

Yil	OTMLar soni	Talabalar soni (ming)	Xorijiy filiallar	Talabalar o'sishi (%)
2017/2018	72	290	7	—
2019/2020	102	435	12	+50%
2021/2022	136	775	20	+78%
2023/2024	219	1,430	31	+84%

2017–2024-yillar oralig'ida O'zbekistonda oliy ta'lim tizimida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirildi. Davlat tomonidan oliy ta'limga bo'lgan e'tiborning kuchaygani natijasida oliy ta'lim muassasalari soni 72 tadan 219 tagacha, ya'ni uch barobar oshdi. Bu jarayonda yangi davlat va xususiy universitetlar hamda nufuzli xorijiy universitetlarning filiallari tashkil etildi. Talabalar soni 290 mingdan 1,43 milliongacha yetib, besh barobarga yaqin o'sdi. Bunday o'sish yuqori malakali kadrlarga bo'lgan talab ortgani, qabul kvotalarining erkinlashgani va ta'lim imkoniyatlarining kengaygani bilan izohlanadi. Xususan, xorijiy universitetlar filiallarining soni ham 7 tadan 31 tagacha ko'paydi. Bu esa mamlakatdagi ta'lim sohasiga xorijiy sarmoya hamda xalqaro tajribaning jalb etilayotganini ko'rsatadi.

Ushbu o'sish bir tomondan intellektual salohiyatni oshirishga xizmat qilsa, ikkinchi tomondan sohadagi infratuzilma, moddiy-texnik baza va ta'lim muhiti sifatini yaxshilash, shuningdek xususiy investitsiyalarni faol jalb qilish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Oliy ta'lim muassasalarining bunday jadal rivojlanishi ularning investitsion jolibadorligini baholashda yangi va kompleks yondashuvlarni ishlab chiqishni taqozo etadi (2-jadval).

2-jadval. 2023-yilda O'zbekiston OTMLaridagi investitsiya manbalari va ularning ulushi²

Investitsiya manbai	Ulug'lik (%)	Izoh
Davlat byudjeti	65%	Asosiy moliyalashtiruvchi manba
Xorijiy grantlar va loyihalar	15%	AIF, Erasmus+, KOICA kabi dasturlar
Xususiy sarmoya (DXSH, tenderlar)	10%	Kam miqdorda, asosan qurilish va xizmat ko'rsatish sohasida
Talabalar to'lov-kontrakt mablag'lari	8%	Muassasa o'z daromad manbasi sifatida
Venchur investitsiyalar va startaplar	2%	Yangilik, hali keng tarqalmagan

Ushbu jadval tahlili shuni ko'rsatadiki, hozirgi kunda oliy ta'lim muassasalarining asosiy moliyalashtirish manbai davlat budjeti hisoblanadi. Xorijiy grantlar ma'lum darajada faol bo'lsa-da, xususiy sarmoyalar hanz eng ilg'or darajaga yetmagan. Venchur sarmoya va startap ekotizimi esa hozircha rivojlanish bosqichida bo'lib, bu yo'nalish kelgusida foydalanilishi mumkin bo'lgan imkoniyat sifatida baholanadi. Mavjud sharoitda xususiy sarmoya va intellektual investitsiyalarni jalb qilish uchun yuridik kafolatlar, institutsional shaffoflik hamda reyting mexanizmlarini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ushbu jadvaldan ko'rinib turibdiki, O'zbekistondagi oliy ta'lim muassasalari hanz asosan davlat budjeti hisobidan moliyalashtiriladi (65 %). Bu holat davlatning ta'lim sohasiga strategik darajada e'tibor qaratayotganini ifodalaydi. Biroq bu jihat muassasalarining moliyaviy mustaqilligini cheklab qo'yadi. Xorijiy grantlar va xalqaro

1 O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

2 O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

loyihalar ulushi 15 %ni tashkil etadi. Ushbu resurslar, jumladan, Erasmus+, KOICA, Jahon banking Academic Innovation Fund (AIF) kabi dasturlar orqali jalb qilinmoqda va asosan ta'lim sifati hamda innovatsion faoliyatni rivojlantirishga yo'naltirilgan.

Xususiy sarmoyalar va davlat–xususiy sheriklik (DXSH) modellari hozircha 10 % atrofida. So'nggi yillarda bu sohadagi huquqiy baza rivojlanayotgani hisobga olinsa, ushbu ko'rsatkichning oshishi uchun qulay zamin shakllanmoqda. Talabalarning to'lov-kontrakt mablag'lari 8 %ni tashkil etadi. Venchur sarmoyalar ulushi esa atigi 2 % bo'lib, bu investitsion salohiyatning hali to'liq ishga solinmaganini anglatadi.

Yuqoridagi ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy barqarorligi va investitsion jozibadorligini faqat davlat mablag'lari asosida ta'minlash mumkin emas. Shu bois, moliyaviy diversifikatsiyani kuchaytirish, innovatsion loyihalarni kengaytirish va xususiy sektor bilan samarali hamkorlik aloqalarini yo'lga qo'yish dolzarb vazifa hisoblanadi. Bunday yondashuv doirasida tadbirkorlikka asoslangan ta'lim modellari joriy etish, venchur fondlar va startap ekotizimlarini rivojlantirish, shaffof moliyaviy hisobot tizimlarini yo'lga qo'yish hamda xalqaro reytinglarga faol kirish orqali sarmoyadorlar ishonchini mustahkamlash zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekistonda oliy ta'lim tizimi jadal rivojlanmoqda: universitetlar soni va talabalar statistikasi barqaror o'sishni namoyon etmoqda. Biroq davlat budjetidan tashqari moliyaviy manbalarni jalb qilish tizimi hanz yetarlicha shakllanmagan. Xorijiy filial universitetlar, Academic Innovation Fund (AIF) grant dasturi va davlat–xususiy sheriklik (DXSH) mexanizmlari investitsion faoliyatni mustahkamlashga xizmat qilmoqda, ammo tizimli investitsion boshqaruv infratuzilmasi hali to'liq shakllanmagan. Shu sababli oliy ta'lim muassasalarida institutsional avtonomiya, xususiy investitsiyalar, texnologik ekotizim va xalqaro darajada samarali ishlaydigan qaror qabul qilish modeli yo'lga qo'yilishi zarur.

So'nggi yillarda O'zbekistonda oliy ta'lim sohasi keng qamrovli islohotlar va transformatsion jarayonlarni boshdan kechirmoqda. Oliy ta'lim muassasalari sonining ko'payishi va talabalar kontingentining bir necha barobarga ortishi ta'limga bo'lgan talabning ortgani va davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralayotganini ifodalaydi. Bunday dinamika oliy ta'lim muassasalarining nafaqat ta'lim beruvchi, balki iqtisodiy va investitsion faol subyekt sifatidagi rolini ham kuchaytirayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, mavjud tahlillar shuni ko'rsatadiki, ko'pchilik oliy ta'lim muassasalari moliyaviy jihatdan hali ham davlat budjetiga bog'liq holda faoliyat yuritmoqda. Xususiy sarmoyalar va venchur investitsiyalar ulushi nisbatan past bo'lib, innovatsion loyihalar, startaplar va intellektual salohiyat hali to'liq safarbar etilmagan.

Investitsion jozibadorlikni oshirish uchun oliy ta'lim muassasalari quyidagi strategik yo'nalishlarga e'tibor qaratishi lozim: institutsional mustaqillikni ta'minlash, moliyaviy boshqaruvni shaffof va samarali tashkil etish; davlat–xususiy sheriklik (DXSH) mexanizmlarini kengaytirish; innovatsion loyihalar va startap ekotizimini qo'llab-quvvatlash, universitetlar qoshida biznes-inkubatorlar va texnologik markazlar yaratish; xalqaro hamkorlikni rivojlantirish, xorijiy universitetlar, donorlar va investitsiya fondlari bilan aloqalarni kengaytirish; intellektual kapital va ilmiy natijalarni tijoratlashtirishga xizmat qiluvchi aniq mexanizmlarni shakllantirish.

Xulosa qilib aytganda, oliy ta'lim muassasalarining investitsion jozibadorligini oshirish faqat ta'lim sifati bilan cheklanmay, balki mamlakatning umumiy innovatsion va iqtisodiy salohiyatini mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Shu bois, sohaga kompleks yondashuv, zamonaviy boshqaruv mexanizmlari va normativ-huquqiy islohotlarni izchil amalga oshirish dolzarb vazifa sifatida namoyon bo'lmoqda.

Foydalanilgan adabyotlar ro'yxati:

1. M.K.Jonuzokov. Issues of Increasing the Investment Attractiveness of Higher Education Based on the Development of PublicPrivate Partnership in the Republic of Uzbekistan. Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting, Vol. 4 No. 07, 2024, betlar 160–166 [americaspj.com+7finance.tsue.uz+7ojs.qmii.uz+7](https://americaspj.com/7finance.tsue.uz+7ojs.qmii.uz+7).
2. M.K.Jonuzokov. The Role of Investment Attractiveness in the Development of Higher Education in Uzbekistan. THE INNOVATION ECONOMY, Vol. 2 No. 1, 2024, betlar aniq k'rsatilmaagan (sa'xifa k'riash mumkin). ojs.qmii.uz
3. Xiuli Chen va Joohan Ryoo. Sustainable Agricultural Innovation in Uzbekistan Through the Helix Models. Asian Business Research Journal, Vol. 10 No. 1, January 2025, betlar 1–10 [ResearchGate+1Taylor & Francis Online+1](https://www.researchgate.net/publication/388111111).
4. U.S.Nadirxhanov. Higher Education System in the Republic of Uzbekistan: Modern Trends and Developments. Journal of Economics, Finance and Management Studies, Vol. 6 No. 3, March 2023, b. 1358–1364.
5. Henry Etzkowitz, Loet Leydesdorff. The Triple Helix – University–Industry–Government Relations: A Laboratory for KnowledgeBased Economic Development. EASST Review, Vol. 14 No. 1, 1995, 6.14–19.
6. Loet Leydesdorff, Girma Zawdie. The Triple Helix Perspective of Innovation Systems. Pareception preprint, July 2010, [КиберЛенинка+6arXiv+6PMC+6](https://arxiv.org/abs/1007.4001).
7. Inga Ivanova, Loet Leydesdorff. Redundancy Generation in University–Industry–Government Relations: The Triple Helix Modeled, Measured, and Simulated. SSRN preprint, August 2013, [Taylor & Francis Online+11arXiv+11arXiv+11](https://www.tandfonline.com/journals/111arxiv/111arxiv/111).

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>